

Raport MCV - România: Evoluțiile privind reforma justiției în primele luni din 2019, motiv de preocupare majoră

Evoluția situației privind reforma sistemului judiciar și combaterea corupției în România în primele luni ale anului 2019 a constituit o sursă de preocupare majoră pentru Comisia Europeană, care în mai 2019 a trebuit să informeze autoritățile române că, dacă nu fac îmbunătățirile necesare sau dacă adopta noi măsuri negative, va lua măsuri în temeiul Cadrului UE pentru consolidarea statului de drept, care depășește parametrii evaluați în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV), releva cel mai recent raport din cadrul MCV, adoptat marți de Colegiul Comisarilor.

Raportul publicat marți face un bilanț al evoluției situației din luna noiembrie 2018 până în prezent cu privire la toate recomandările formulate de Comisia Europeană. Acest raport este completat de un document de lucru al serviciilor Comisiei care prezintă o analiză detaliată realizată pe baza dialogului continuu purtat de serviciile Comisiei cu autoritățile române.

În raport se constată că, în perioada scursă de la ultimul raport, Comisia Europeană a fost nevoită să își exprime în mai multe rânduri preocupările legate de statul de drept în contextul dialogului purtat cu autoritățile române cu privire la evoluția situației în materie de reforma a sistemului judiciar și de luptă împotriva corupției. De fiecare dată, Comisia a constatat o involuție față de progresele înregistrate în anii precedenți, situație care constituie o sursă de preocupare majoră.

"Comisia regretă faptul că România nu a pus în aplicare recomandările suplimentare formulate în noiembrie 2018, care erau în deplină concordanță cu pozițiile exprimate de celelalte instituții în această privință. Recomandările respective trebuie puse în aplicare dacă se dorește repunerea procesului de reforma pe calea cea bună și reintrarea pe traiectoria încheierii MCV, astfel cum se prevedea în raportul din ianuarie 2017. Comisia are convingerea că România ar putea însufla un nou elan procesului de îndeplinire a obiectivelor MCV și își afirmă disponibilitatea de a oferi sprijin autorităților române în acest scop. Comisia va continua să urmărească îndeaproape evoluția situației prin intermediul MCV", releva comunicatul executivului comunitar referitor la raport.

Comisia a salutat faptul că, în iunie, guvernul român și-a exprimat dorința de a-și reconsidera abordarea. Comisia constată că s-au depus eforturi pentru a investi în noi consultări și în dialogul cu sistemul judiciar. Comisia așteaptă cu interes transpunerea acestui angajament în măsuri concrete, atât de ordin legislativ, cât și de altă natură. Pentru a se realiza progrese în această direcție, vor trebui luate măsuri concrete legislative și administrative astfel încât să se pună în aplicare recomandările prezentate succint în raport.

"Instituțiile-cheie din România trebuie să facă împreună dovada unui angajament ferm față de independența sistemului judiciar și luptă împotriva corupției și să asigure eficacitatea garanțiilor naționale și a sistemului de control și echilibru", mai arată comunicatul Comisiei Europene.

Mecanismul de cooperare și de verificare (MCV) a fost instituit în 2007, în momentul aderării României la Uniunea Europeană, ca măsură tranzitorie menită să faciliteze eforturile sustinute ale României de a-și reforma sistemul judiciar și de a intensifica lupta împotriva corupției. Mecanismul a fost expresia angajamentului comun al statului român și al UE în acest sens. În conformitate cu decizia de instituire a mecanismului și așa cum a subliniat și Consiliul, MCV se va încheia atunci când vor fi îndeplinite în mod satisfăcător toate obiectivele de referință aplicabile României.

În ianuarie 2017, Comisia Europeană a realizat o evaluare cuprinzătoare a progreselor înregistrate în cei zece ani de existență a mecanismului. Această perspectivă a oferit o imagine mai clară asupra progreselor importante

realizate de la aderare până în prezent și a permis Comisiei să formuleze douăsprezece recomandări care, odată îndeplinite, ar fi fost suficiente pentru încheierea procesului MCV. Încheierea MCV depindea de îndeplinirea recomandărilor respective într-o manieră ireversibilă, dar și de condiția ca evoluția situației să nu invalideze progresele realizate.

Între timp, Comisia a efectuat două evaluări ale progreselor realizate în ceea ce privește punerea în aplicare a recomandărilor. În noiembrie 2017, Comisia a constatat că se realizaseră progrese cu privire la o serie de recomandări, dar a remarcat și o încetinire a ritmului reformelor în cursul anului 2017. Comisia a avertizat cu privire la riscul redeschiderii unor obiective pe care raportul din ianuarie 2017 le considerase îndeplinite. Aceleași preocupări au fost exprimate și de Consiliu.

În raportul său din noiembrie 2018, Comisia concluzionează că situația evoluase de așa natură încât ireversibilitatea progreselor realizate fusese pusă sub semnul întrebării. Drept urmare, cele douăsprezece recomandări din raportul din ianuarie 2017 nu au mai fost considerate suficiente pentru încheierea MCV și au fost formulate opt recomandări suplimentare.

Raportul a îndemnat instituțiile-cheie din România să își demonstreze angajamentul ferm față de independența sistemului judiciar și lupta împotriva corupției și să restabilească capacitatea garanțiilor naționale și a sistemului de control și echilibru de a interveni atunci când există riscul unui regres. Atât Parlamentul European, cât și Consiliul au susținut acest punct de vedere. Parlamentul European a emis o rezoluție în care invocă necesitatea cooperării și riscurile la adresa statului de drept. În concluziile sale din decembrie 2018, Consiliul a solicitat în mod expres României să pună în aplicare recomandările suplimentare.

La 1 ianuarie 2007, data aderării Bulgariei și a României la Uniunea Europeană, în ambele state membre persistau unele deficiențe în domeniile reformei sistemului judiciar și luptei împotriva corupției, iar, în cazul Bulgariei, și în domeniul combaterii criminalității organizate. Aceste deficiențe puteau reprezenta un obstacol în calea aplicării eficiente a legislației, a politicilor și a programelor Uniunii Europene și îi puteau împiedica pe cetățenii bulgari și români să beneficieze pe deplin de drepturile conferite de calitatea de cetățeni ai UE.

Prin urmare, Comisia Europeană a instituit Mecanismul de Cooperare și de Verificare pentru a sprijini Bulgaria și România în eforturile lor de remediere a acestor deficiențe și pentru a verifica periodic progresele înregistrate de cele două țări în raport cu obiective de referință specifice stabilite în acest scop. Aceste obiective de referință sunt interconectate și ar trebui să fie considerate drept expresia unui angajament politic pe termen lung al celor două țări față de propriii cetățeni și față de celelalte state membre. Procesul de monitorizare în cadrul MCV a reprezentat, alături de oportunitățile oferite de fondurile UE și implicarea constructivă a Comisiei Europene și a numeroase state membre, un sprijin pretios pentru a încuraja, a face să avanseze și a consolida reformele în Bulgaria și România.

MCV se va încheia atunci când vor fi îndeplinite în mod satisfăcător toate cele șase obiective de referință care se aplică Bulgariei și toate cele patru obiective de referință care se aplică României. Viteza procesului va depinde de cât de repede vor fi capabile Bulgaria și România să îndeplinească aceste recomandări în mod ireversibil și să evite evoluțiile negative care pun sub semnul întrebării progresele realizate.

În actele de aderare, care reprezintă temeiul juridic al deciziilor privind MCV, se prevede: "Comisia informează Consiliul în timp util înainte de a abroga măsurile de salvagardare [MCV] și ține seama în mod adecvat de eventualele observații ale Consiliului în această privință." Prin urmare, atunci când Comisia Europeană considera că obiectivele de referință au fost îndeplinite pe deplin, aceasta poate ajunge la concluzia că este posibilă revocarea MCV.

Cele patru obiective de referință din cadrul MCV pentru România sunt:

1. Garantarea unui proces judiciar mai transparent si mai eficient, în special prin consolidarea capacitatilor si a responsabilizarii Consiliului Superior al Magistraturii. Prezentarea evolutiilor si evaluarea impactului noilor coduri de procedura civila si penala;
2. Înfiintarea, conform celor prevazute, a unei agentii pentru integritate cu responsabilitati în domeniul verificarii patrimoniului, a incompatibilitatilor si a conflictelor de interese potentiale, competenta sa adopte decizii obligatorii pe baza carora sa se aplice sanctiuni disuasive;
3. Consolidarea progreselor realizate, concomitent cu realizarea în continuare a unor anchete profesionale si impartiale cu privire la acuzațiile de coruptie la nivel înalt si
4. Adoptarea unor masuri suplimentare de prevenire si combatere a coruptiei, în special în cadrul administratiei locale.